

Dr hab. Piotr Grabowiec
Dyrektor Instytutu Studiów Europejskich
Uniwersytet Wrocławski

Wrocław, 20.10.2024

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr. lic. Adam Kłonowski

Rola i znaczenie mediów społecznościowych w kształtowaniu chrześcijańskich postaw młodzieży. Studium pastoralne na podstawie badań maturzystów diecezji wrocławskiej.

napisanej w Katedrze Teologii Pastoralnej i Nauk Pomocniczych UKSW w Warszawie

pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Jana Kazimierza Przybyłowskiego

Opinię sformułowano na podstawie oceny następujących komponentów rozprawy doktorskiej Pana mgra lic. Adama Kłonowskiego:

1. Wybór i sformułowanie tematu dysertacji.
2. Struktura dysertacji i kompozycja tekstu.
3. Założenia badawcze, metodologia i metodyka pracy naukowej.
4. Merytoryczna wartość opracowania wraz z oceną stopnia oryginalności dysertacji doktorskiej.
5. Dobór i charakterystyka bazy źródłowej.
6. Język rozprawy oraz poprawność formalno-techniczna

1. Wybór i sformułowanie tematu dysertacji

Samotność współczesnego człowieka zachodu poddanego radykalnemu scjentyzmowi, gna go ku irracjonalności. Pozbawiony „zaczarowanego świata”, uwikłany w materializm i konsumpcjonizm, poszukuje czegoś co wypełni jego „przedkulturowe” potrzeby. Może jest tak, parafrazując słowa Szymona Wróbla, iż „(...)zmęczenie liberalnymi wolnościami w zblazowanym i zsekularyzowanym świecie bezinteresownej ponowoczesności” szukamy „boskiej odświeżającej” pewności magii i wiary, dotyku *sacrum*, które nas przemienia i

oddziela od identyczności benjaminowskich *Pasaży*. Jednak religia jest dziś tylko jedną z wielu alternatyw. W epoce „samowystarczalnego humanizmu”, wiara w Boga lub bóstwa, jest drogą, która nie jest najczęściej wybierana. Steve Bruce, obrońca teorii sekularyzacji, wskazuje, iż „nowe formy religijne”, które mają rzekomo świadczyć o odrodzeniu religijności, ze względu na ich „ograniczony zakres występowania”, „zindywidualizowany charakter” oraz „brak ram organizacyjnych” nie mogą rościć sobie pretensji do wywierania „znaczącego wpływu społecznego”. Idąc dalej, „nie będzie wielką przesadą, jeśli powiemy, że wszystkie filozoficznie poważne dyskusje na temat religii prowadzone w perspektywie postsekularnej krążą wokół interpretacji tego jednego, wzorcowo nowoczesnego motywu: śmierci Boga” (Bielik-Robson, *Deus otiosus*).

To w takim świecie przyszło Doktorantowi poszukiwać odpowiedzi nad „rolą i znaczeniem mediów społecznościowych w kształtowaniu chrześcijańskich postaw młodzieży”. Media są bowiem dzisiaj przestrzenią, w której ten świat sekularny i post-sekularny epatuje swoją płynną tożsamością z jednej strony pozwalając szukać odpowiedzi z drugiej łudząc jej oczywistością. Słusznie zauważa zatem Krzysztof Wielecki, iż żyjemy w świecie, „(...) który nie jest jeszcze społeczeństwem informacyjnym, ale coraz mniej jest społeczeństwem industrialnym”. Wciąż zatem od nas zależy, czy to co wyłoni się jako społeczeństwo informacyjne, pozostanie pod kontrolą wartości łacińskiej cywilizacji, czy też stanie się domeną władzy netokratycznych elit, które w pogoni za trans czy post-humanistycznymi utopiami będą zarządzać naszymi wartościami, zachowaniami i postawami.

Dlatego przyjęty cel pracy wydaje się niezmiernie istotny z tak ujętej perspektywy wyzwań współczesności. Media społecznościowe są dziś dla większości młodych ludzi jednym z podstawowych wymiarów komunikacji, poznania odmiennych poglądów, uczenia się czy rozrywki. Ich natura sprawia, jak słusznie doktorant wskazuje, że wyrażana w nich wolność jednostkowa nie ma często żadnych granic etycznych a zwykłe kłamstwo jest prostym narzędziem relatywizacji świata. Ogromne bogactwo tego z czym się spotykamy wymaga już nabytej pewności własnych poglądów by nie ulegać pokusie upraszczania rzeczywistości. Dlatego słusznie, jednym z celów pracy jest ukazanie znaczenia mediów społecznościowych w kształtowaniu postaw chrześcijańskich, które to kształtowanie stanowi wyzwanie przyszłości jako narzędzie ewangelizacji.

2. Struktura dysertacji i kompozycja tekstu

Struktura dysertacji i kompozycja tekstu nie budzi moich zastrzeżeń. Jest oczywiście dobrana do wyzwań metody eksploracyjnej, która narzuca układ pracy. Moje wątpliwości budzi zakończenie, które w zasadzie jest deskrypcją tego co było w poszczególnych rozdziałach i co pojawia się we wstępie. Opis ostatniego rozdziału zawiera powtórzone „środki zaradcze” i w zasadzie nie wnosi niczego do merytorycznego znaczenia pracy. Wydaje się, że zakończenie powinno jednak być pewnym syntetycznym podsumowaniem jednak nakierowanym w większym stopniu na wnioski i propozycje dalszej eksploracji. Wyróżniająco merytorycznie napisana praca zasługiwałaby na pokuszenie się o większą swobodę subiektywnej oceny prognoz na przyszłość.

3. Założenia badawcze, metodologia i metodyka pracy naukowej.

W tym aspekcie praca nie budzi moich większych zastrzeżeń. Jak na przyjęcie metody eksploracyjnej autor solidnie obudował badania empiryczne teoretycznym wachlarzem koncepcji i odwołań do teorii z obszaru chociażby socjologii czy medioznawstwa. To pozwoliło doktorantowi uzasadnić założenia badawcze i dostosować skuteczną metodykę pracy naukowej.

4. Merytoryczna wartość opracowania wraz z oceną stopnia oryginalności dysertacji doktorskiej.

Zacznijmy od oryginalności. Praca niewątpliwie ma ogromny walor nowatorski, przede wszystkim oczywiście dzięki badaniom empirycznym, które jednakże były możliwe do kwantyfikacji dzięki odpowiedniemu aparatowi pojęciowemu, jaki został zastosowany. Duże znaczenie miało właściwe i nie zawsze dobrze rozumiane zdefiniowanie pojęcia „postawa”. Tu autor odnosząc się do prac takich autorów jak Florian Znaniecki, Eliot Aronson czy David Myers udowadnia swoją erudycję, jak sądzę, niezbędną przy pracy, która z punktu widzenia dyscypliny ma silnie interdyscyplinarny charakter. Użycie „osiowej” kategorii analitycznej: „postawa chrześcijańska” wymagała bogatego teoretycznie zdefiniowania samego terminu „postaw” dzięki czemu jednak można było właściwie skomponować matrycę badawczą i jak najlepiej dokonać „inferencji obserwowanego zjawiska”. Trzeba też zaznaczyć, co jest istotne dla porządku myślenia, że zastosowanie metody eksploracyjnej jest tu dobrze uzasadnione teoretycznie. Autor rozumie jej specyficzny charakter poznawczy. Sądzę, że stosując metodę

eksplanacyjną, przy tak dużej wiedzy przedmiotu jaką reprezentuje doktorant, praca ta byłaby równie ciekawa i poznawczo ważna.

5. Dobór i charakterystyka bazy źródłowej.

Trzeba podkreślić bardzo dobry dobór bazy źródłowej, literatury przedmiotu. Bibliografia i netografia jest bardzo bogata, co czyni pracę wielce wiarygodną i wskazuje na doskonałą kwerendę literatury jakiej dokonał doktorant. Język rozprawy oraz poprawność formalno-techniczna jest bez zastrzeżeń.

Konkluzja

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska Pana Adama Kłonowskiego pt. „Rola i znaczenie mediów społecznościowych w kształtowaniu chrześcijańskich postaw młodzieży” czyni zadość wymogom merytorycznym i formalnym sformułowanym w Ustawie z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.); w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.); w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789). Dysertacja świadczy o umiejętnościach Autora w kwestii ustalenia przebiegu postępowania badawczego, projektowania sposobów eksploracji źródeł oraz techniki weryfikacji wiedzy źródłowej, przeprowadzenia badań jakościowych, analizowania danych i formułowania wniosków.

Rozprawa doktorska „Rola i znaczenie mediów społecznościowych w kształtowaniu chrześcijańskich postaw młodzieży” stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, pozwalając na wykazanie ogólnej wiedzy teoretycznej Kandydata. Poziom merytoryczny pracy, jej walor intelektualny, pozwala ocenić ją jako wyróżniającą.

Przedkładam wniosek do Rady Dyscypliny Nauk Teologicznych na Wydziale Teologicznym UKSW, aby ks. mgr lic. Adam Kłonowski uzyskał zgodę na udział w dalszych etapach postępowania w przewodzie doktorskim.

Proponuję następujące tezy do dyskusji:

1. Czy przeprowadzone przez Pana badania potwierdzają niepokojące z perspektywy chrześcijaństwa poglądy wielu teoretyków myśli postsekularnej takich jak Walter Benjamin, Hans Blumenberg, Harold Bloom, Jacob Taubes, Hans Jonas – by wymienić kilku najważniejszych – iż „autentyczna” religijność nowoczesna jest albo gnostycka, albo nie ma jej wcale.
2. Jak należy zinstytucjonalizować i usystematyzować na poziomie diecezji działania ewangelizacyjne za pomocą mediów społecznościowych.

Institut Studiów Europejskich
DIREKTOR
Piotr Grabowiec
dr hab. Piotr Grabowiec